

Preek over Zondag 38 Heidelbergse Catechismus: Rust mijn ziel, uw God is Koning!

Voorzang: Psalm 92, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Psalm 92, 3 – 5 – 8

Gebed

Schriftlezing: Exodus 31,12-17 en Marcus 2,23-3,6

Zingen: Gezang 49, 1. 2. 3. 6. 7. 12. 13 en 14

Verkondiging naar aanleiding van Zondag 38 HC

Zingen: Gezang 326, 1. 4 en 5

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Geloofsbelijdenis

Zingen: Gezang 221, 1 en 3

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Het leven is geen vrede alhier.

Zo dichte eens Guido Gezelle.

*Het leven is een krijgsbanier
door goed' en kwade dagen
gescheurd, gevlekt, ontvallen schier
kloekmoedig voorwaarts dragen.*

Het leven is een gevecht op leven en dood.

Allereerst tegen de machten van het kwaad.

De boosheid in eigen hart en de slechte invloeden van buiten.

Daarnaast een gevecht tegen de gevolgen van het kwaad.

Wantoestanden in de samenleving.

Of zorgen om ziekte, handicaps, het merkbaar ouder worden.

De onverwachte dood van iemand, die nog midden in het leven stond.

Deze en dergelijke dingen brengen de onrust in ons leven.

Maar er valt gelukkig meer te zeggen.

Volgende week mogen we weer het avondmaal vieren.

Onze Herder die ons brengt ons in grazige weiden en aan wateren der rust.

Der rúst!

God, onze Schepper, en ook onze Bevrijder, heeft met ons zijn verbond gesloten.

Is dat niet om rustig te worden?

Wie leeft in het verbond met God kan juichen:

*Rust, mijn ziel, uw God is Koning,
heel de wereld zijn gebied.*

Dat is zonder meer een sabbatslied.

In de sabbat, zoals God die aan Israël voorschreef,

ging het immers ook om de rust die God brengt in het leven van zijn volk?

Voor ons zijn doop en avondmaal tekenen van Gods verbond.

Maar voor Israël was met name de sabbat een sprekend teken van het verbond.

Wie de sabbat houden kon en wilde, had de betekenis van Gods verbond begrepen.

Maar wie de sabbat aan zijn laars lapte, lapte Gods verbond aan z'n laars.

In Ex. 31 lazen we dat sabbat het teken was tussen God en Israël.

Het teken dat ze begrepen wie Hij was: hun Schepper en Bevrijder.

De Schepper die hun het leven mogelijk maakt.

En de Bevrijder die alle belemmeringen voor de ontplooiing van dat leven opruimt.

Omdat God ons schiép èn omdat Hij ons heeft bevrijd kunnen we sabbat houden.

Schepping en bevrijding worden dan ook beiden als reden opgegeven voor de viering van de sabbatsrust.

In Ex. 20 lezen we immers:

*Gedenkt de sabbat, want in zes dagen schiep God de hemel en de aarde.
En Hij rustte op de zevende dag.*

Maar in Deut. 5 lezen we:

*Gedenkt de sabbat, rust zelf en laat anderen rusten.
Want u moet bedenken dat u slaaf geweest bent in Egypte.
En dat God u daarvan bevrijd heeft met sterke hand.*

God, die als Schepper het leven mogelijk heeft gemaakt,
houdt het als Bevrijder in stand om het tot een goed einde te brengen.
Dat mag nooit vergeten.
Zodra dit wel vergeten wordt, wordt de mens verteerd door de onrust.

En het wórdt zo gemakkelijk vergeten.
Want hoe gaat dat met ons.
We werken en werken.
Dat is op zichzelf niet verkeerd.
Dat is ook onze opdracht.
We werken met onze hersens en met onze handen.
Daarmee beheren we de schepping.
We bespieden het heelal.
We dringen door in de microkosmos.
We ontdekken de natuurwetten.
We herscheppen de door God geschapen stof en we brengen nieuwe dingen voort.
Dat is prachtig, máár ook gevaarlijk.
Want de mens gaat zich zo gemakkelijk iets verbeelden.
Alsof ons herscheppen van wat voorhanden is gelijk staat aan het scheppen van God

Nou ja, dat zijn natuurlijk wel de knappe koppen onder ons die zover gaan.
Maar ook in ons eigen leventje denken we makkelijk de dingen te kunnen beheersen.
Rusteloos carrière maken.
Ons leven inrichten en sturen naar eigen wensen en inzichten.
Alles onder controle houden. 4

En dan zegt God in het sabbatsgebod: *Stop!*
Stop – voordat je van verwaandheid niet meer uit je ogen kunt kijken.
Leg je heersersstaf even uit handen.
Kom eens eventjes van je troon van vermeende heerlijkheid af.
En laat voor één dag in de week dat o, zo belangrijke werk maar eens rusten.
En bedenk dan dat er iets nog belangrijker is.
Dat zonder Mij, de Schepper van alles, er eenvoudig helemaal niets te werken vált! 5

Zo roept de sabbat ons tot de orde.
En wij moeten ons tot de orde laten roepen: *Rust, mijn ziel, uw Gód is Koning!*
Niet jij, maar Hij!
Heel de wereld zijn gebied!

Overigens, niet alleen in onze hoogmoed en verwaandheid kunnen we vergeten dat God Koning is.
Het kan ook anders.
Immers, niet ieder ervaart zijn werk als heersen over de schepping.
Velen ervaren het eerder als sleur.

Er zijn er die zich onvrij voelen.
Gebonden door een eindeloos moeten.
Ziek van almaar doorploeteren en zwoegen.
Goeie rapporten en diploma's moeten halen.
Carrière móeten maken om te tonen wat je waard bent.

Ze wórdén geleefd i.p.v. te leven.
En ze hollen maar door.
Hollen maar door.

6

Maar ook tot hen roept God: *Stop!*
Stop – voordat je omkomt in de slavernij van dwangarbeid.
Want daardoor kom je aan jezelf niet toe.
En aan anderen kom je niet toe.
Je vrouw of man, je kinderen of ouders, je naasten kom je niet toe.
En je komt zo aan Mij niet toe, je Vader in de hemel.
Zo'n leven is geen leven.

Ik kan het niet aanzien, zegt God, onze Bevrijder.
Ik kan het niet aanzien, dat mijn kinderen leven als dwangarbeiders.
Minstens één dag in de week moet je beseffen dat het anders met je gesteld is. 7

En ook zo roept de sabbat tot de orde.
Rust mijn ziel, uw God - die uw Vader wil zijn - is Kóning.
En jij, je bent geen dwangarbeider, maar een Koningskind!

Dat is de betekenis van de sabbat.
Een dag om overmoedig geworden mensen klein te maken voor God de Schépper!
En een dag om aan hun werk verslaafden uit hun mensonwaardig bestaan op te heffen.
En hun blijdschap te bieden voor het aangezicht van God, hun Bevríjder!

Zó is die ene vrije dag en het genieten daarvan een teken van het Verbond.
Een teken dat je begrijpt wie God voor de mensen is.
We hebben die ene dag in de week nodig om tot bezinning te komen.
Om na te denken wat we eigenlijk door de week aan het doen zijn.
En hóe!

Die ene dag van bezinning is onmisbaar om de juiste kijk op het leven te behouden.
Zo heeft God zijn volk de sabbat gegeven in ons éigen belang.
Evenals trouwens al zijn goede regels.
Als een God, die hart voor ons heeft.

Maar nu het vreemde.
Deze dag, bestemd om de rust in ons leven te brengen, is de eeuwen door een bron van onrust geworden.
Dat was al in Israël zo.
En dat is het ook in de christelijke kerk.
Niet het minst in ons land.
Voor de oorlog schreef iemand eens:

Men kan er gerust op rekenen dat gemiddeld per zondag alleen in Nederland in 10.000 gezinnen heftig ruzie wordt gemaakt over wat wel of niet mag op zondag. Dat maakt een half miljoen ruzies per jaar.

En ik heb de indruk dat heftige discussies over dit onderwerp nog steeds niet volkomen tot het verleden behoren.
Ik herinner me van enkele jaren geleden nog de commotie rondom de toenmalige lijsttrekker van de ChristenUnie over het al of niet eten van een ijsje op zondag.
Wat is dat eigenlijk enorm dwaas om zo de rust van de rustdag te verstoren.

Misschien kan ik dat het best duidelijk maken aan de hand van een kostelijk verhaal dat ik eens las.
Het gaat over een land waarin de kinderen zeven dagen per week naar school moesten.
Denk je dat eens even in, jongens en meisjes.
Zeven dagen van halfnegen tot halfvier binnen zitten.
Zeven dagen huiswerk.
Zeven dagen niet anders dan luisteren, leren, gehoorzamen.
Maar niemand in dat land wist beter.
Zo was het altijd geweest.

Toen kwam er een minister die van kinderen hield.
Die minister zei: *Zo mag het niet langer.*
Straks denk je nog dat je alleen maar scholier bent en geen mens.
Straks denk je nog dat het leven niets anders is dan leren, leren, leren.
Maar dat is toch geen leven!

Dus maakte die minister een wet: één dag in de week geen school.
Dan hoeft niemand meer iets.
Dan mag iedereen fijne dingen doen.

Alle kinderen blij natuurlijk!
Wat een aardige minister!
En iedereen vond die vrije dag een heerlijke dag.

Maar toen gebeurde er iets gek.
Na een tijdje begonnen de mensen te bekvechten.
Op de scholen, in de gezinnen.
Zelfs in de Tweede Kamer.
Er werd gezegd: Op die ene dag mógen we niet naar school.
Mógen we niet leren en werken.
Dat heeft de minister immers verboden!

Maar ja, wat valt daar nu precies wel of niet onder?
Mag je dan wel een boek lezen?
Nee, want dat is taal.
Een eindje wandelen misschien?
Nee, dat is gymnastiek.
Knutselen?
Nee, dat is handenarbeid.
Maar wat mag je dan nog wel?
Je mag niets!
Je mag eigenlijk ook nooit wat!

Hooglopende ruzies!
Sommigen zeiden: Die minister met z'n vrije dag is een dictator!
Hij tast onze vrijheid aan.
Laten we nu maar doen alsof het een heel gewone dag.
Die minister kan ons nog meer vertellen.
Maar anderen zeiden: Pas maar op!
Wees voorzichtig!
Je kon wel eens zwaar gestraft worden.

En de minister zelf?
Hij schudde z'n hoofd.
En op de vrije dag ging hij fijn in z'n tuin werken.
Want dat was z'n lust en z'n leven.
Maar de voorbijgangers ergerden zich dood: Wat een slechte minister!
Hij houdt zich niet eens aan z'n eigen wetten.
Toen nam de Kamer een motie van wantrouwen aan en de minister moest aftreden.

Dat is het verhaal van de vrije dag dat helaas maar al te waar is.
Leest u de evangeliën maar, hoeveel discussies er om de sabbat zijn gevoerd.
Gods eigen Zoon werd net als die minister op zijn huid gezeten.
Want Hij zich niet hield aan de wet, die toch eigenlijk zijn eigen wet was.
Wat heeft men die wet toch volkomen mis verstaan.

Wat weldadig om te zien hoe in de Catechismus van al dat geruzie over wat wel of niet mag op de rustdag niets te merken is.
Integendeel, het is opvallend dat de Catechismus juist een heel uitgebreid programma voor die dag heeft.
Er is werk aan de winkel op de rustdag.

Laat ik nog eens opnoemen wat de Catechismus aan activiteiten voorschrijft.
Kerken en scholen onderhouden.
IJverig komen tot de gemeente Gods.
En dan met heel ons hart luisteren naar wat de HERE zeggen zal.
Is er zwaarder werk dan luisteren?
We hebben de sacramenten te gebruiken.
De Heer aan te roepen –dus te bidden.
En de armen christelijk de hand te reiken.

Je staat er versteld van wat een christen op de rustdag eigenlijk allemaal heeft te doén!
Laat ik het zo zeggen:
Wie op de rustdag niet wil werken zal niet eten van het brood des levens.
En dan zul je dus nooit sterk worden in het geloof en sterk staan in deze wereld.
Dan zul je nooit de ware rust, de diepe geloofsrust van de sabbat kennen.

Want de rust van de sabbat is bedoeld om rust te brengen in de rest van het leven.
De rust van de sabbat moet u uitbuiten.
Die moet u ten volle benutten om de band met God te verstevigen.
Zodat de zorgen van het leven en de vele vragen en de talloze verleidingen u niet losslaan van het anker dat u heeft uit-
gegooid in de Rotsgrond van uw behoud.

De Catechismus stelt dan ook zeer terecht de kerkdienst voorop als vervulling van de sabbatsrust.
Hier in de kerk wordt immers telkens weer het evangelie van Christus verkondigd: *Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.*
Zonder deze verkondiging kan de kerk niet leven.

En zonder de kerk, die toch het licht der wereld is, valt de duisternis over de wereld.
Of er dus veel op het spel staat!
De kerkdienst is onmisbaar voor het brandend houden van de haard, die de kilheid uit het hedendaagse leven moet verdrijven en weerstaan.

9

Maar niet de kerkdienst alleen.
Het is beslist onvoldoende wanneer u hier één of twee uurtjes hebt gezeten.
Geloof maar niet dat u daarmee aan uw sabbatsplichten hebt voldaan.
Alsof de rest van de dag voor u zelf is.

Nee, ik zou eerder willen zeggen: Na de kerkdienst begint het pas!
In de tijd die u hier doorbrengt krijgt u huiswerk mee voor de rest van de dag.
Voor de rest van de week zelfs.
Het doet me altijd weer goed als ik merk dat sommigen tijdens de preek met pen en papier bezig zijn.
Het zou helemaal niet gek zijn als u allemaal noteerde wat het onthouden waard is.
Wanneer u zo een klapper zou aanleggen van notities bij verschillende bijbelgedeelten.

Het zou trouwens al schelen als u er thuis nog eens een tijdje over doorpraatte.
Met uw vrouw of man die moest oppassen.
Of met uw kinderen om na te gaan wat ze ervan begrepen hebben.
Misschien was dat niet zoveel.
Maar dat nadeel kan ook een voordeel hebben.
Want dan hebt u in elk geval een aanleiding voor een gesprek met uw kinderen.
En dan kan u doorgeven wat u er zelf in elk geval van begrepen hebt.
En dat u het probeert ook concreet te maken in hun leven.

Ja, is de zondag niet een uitermate geschikte dag voor een gesprek met uw kinderen?
Zeker vandaag is het bitter noodzakelijk dat we ons met onze kinderen bemoeien.
Dat we belang stellen in wat hen bezig houdt.
Zulk spreken en luisteren kost ongetwijfeld inspanning en opoffering.
Maar de beloning is een goed contact tussen u en uw kinderen.
En via u mogelijk een goed contact tussen uw kinderen en God.

Mag ik in dit verband de ouders herinneren aan de doopbelofte?

Ooit zwoer u een dure eed om uw kinderen de onderwijzen en te doen onderwijzen in de waarheid van God.

M.i. wordt hierin vaak teveel verwacht van dat laatste.

Het doen onderwijzen op school en in de kerk.

De onderwijzer op school en de catecheten, die moeten de godsdienstige opvoeding maar waarnemen.

Maar, vaders en moeders, daar zult u zich nooit van af mogen maken.

U moet daar zelf bij blijven.

Het zwaartepunt van de geloofsopvoeding ligt in het gezin.

Het gezin moet a.h.w. kerk en school tegelijk zijn.

En welke dag is meer geschikt om daar tijd voor te nemen als de zondag?

U hebt dan b.v. na de maaltijd vast wel wat meer tijd.

Ga dan eens wat dieper op een bepaald Bijbelgedeelte in.

Denk er samen over na en praat erover met elkaar.

Probeer te laten zien dat het Woord van God ingaat op de belangrijke dingen van de dag en de grote vragen van onze tijd.

Probeer uw kinderen duidelijk te maken dat de Bijbel ook voor nu Gods Woord is.

En in het gebed daarna kunnen de besproken problemen aan God worden voorgelegd.

Als u uw kinderen leert van jongs af zo met de Bijbel om te gaan, zal de levende band met God groeien en sterker worden.

Om deze zaken gaat het in wezen in het vierde gebod.

Dan leert u met uw kinderen kennen de rust van de sabbat die niet ophoudt op de dagen van de week.

De rust omdat God Koning is en heel de wereld zijn gebied.

Maar ik hoop dat in elk geval duidelijk is dat de rustdag een dag is om er aan te werken dat onze werkdagen in het teken van de rust staan (2x).

Nu, waar dit werk geestdriftig ter hand genomen wordt, daar is eenvoudig geen tijd meer om je nog druk te maken over wat wel of niet mag op zondag.

Dat laatste is een vlucht uit onze verantwoordelijkheid.

Want belangrijk is niet de vraag: Heer, wat moet ik laten?

Maar de vraag: Heer, wat wilt u dat ik dóen zal?

En dan hebt u het ongetwijfeld druk op de rustdag!

AMEN.

12-02-2006

